

Lavenergiprogrammet for bygg og anlegg

7. september 2007

arkitektbedriftene

enova

Husbanken

Byggenæringens
Landsforening

STATSBYGG

LAVENERGIPROGRAMMET FOR BYGG OG ANLEGG

1 Sammendrag

Byggenæringen ved Byggenæringen Landsforening, Arkitektbedriftene i Norge og Statsbygg inngår samarbeid med Enova, Statens bygningstekniske etat, Husbanken og Norges vassdrags- og energidirektorat om et innovativt program for å få ned energibruken og bidra til miljøvennlig energiomlegging i bygg og anlegg. I dag står byggsektoren for 40 % av energibruken i Norge. Drift av bygninger utgjør hovedandelen.

Energieffektivisering og omlegging til miljøvennlig energi i bygg og anlegg skal skje ved en helhetlig strategi som skal bidra til å

- få fram kunnskap og utvikle kompetanse hos hele byggenæringen
- implementere kunnskapen på en systematisk måte i næringen og utdanningsinstitusjonene
- utvikle og ta i bruk ny teknologi
- utvikle bedre produkter

Det pågår i dag mye godt arbeid som bidrar til å gjøre bygningsmassen mer miljø- og energivennlig. Utfordringen er at det skjer ukoordinert og uten at erfaringene fra enkeltprosjektene kommer hele byggenæringen til gode. I tillegg er det et stort behov for å utvikle nytt informasjonsmateriell, standarder og veiledninger for energieffektive bygg. Det er en betydelig utfordring at næringen har over 300.000 ansatte som alle må endre adferd i sitt arbeid med å produsere byggevarer, planlegge, prosjektere, bygge og drifte bygningsmassen. Det er behov for en formidlingskanal til hele næringen, men spesielt til de mange små bedriftene.

Det er med andre ord store utfordringer for Lavenergiprogrammet for bygg og anlegg å gripe fatt i; og det haster. Innen august 2009 skal næringen være klar til å bygge nye og byggemeldte rehabiliterte bygg med 25 % mindre energiforbruk enn dagens nybygg. I de kommende årene er det forventet at energibruken skal ytterligere ned, og vår målsetting er blant annet at en stor andel av byggene som bygges i 2014 til 2017 vil være passivhus. Dette skal skje ved bruk av fornybar energi, over hele livsløpet for byggene, samtidig som vi tar hensyn til komfort, inneklima, teknisk og sikkerhetsmessig kvalitet.

De største samfunnsmessige gevinstene ved å effektivisere energibruken og konvertere til nye fornybare energibærere i bygg og anlegg vil være:

- Reduserte utslipp av klimagasser gjennom redusert behov for ytterligere kraft- og varmeproduksjon og import av kraft
- Mindre behov for utbygging av nettkapasitet
- Mindre anstrengt kraftbalanse ved økt tilgjengelig mengde for andre sektorer
- Mer kostnadseffektiv driftsøkonomi ved at driftsutgifter til energi reduseres i tillegg til økt fleksibilitet i valg av energibærer
- Mer konkurransedyktig norsk byggenæring

Lavenergiprogrammet for bygg og anlegg er en langsiktig satsing både fra myndighetenes og næringens side. I første omgang er programmet planlagt over 10 år. Innen kort tid skal det opprettes et sekretariat med 2 personer, sentralt plassert blant byggenæringens organisasjoner, som skal drifte programmet og koordinere innsats. De rapporterer til et styre bestående av representanter for byggenæringen og samarbeidende myndigheter.

2 Innledning

Lavenergiprogrammet for bygg og anlegg er etablert i samarbeid mellom Byggenæringens Landsforening (BNL), Arkitektbedriftene i Norge, Enova, Statens Bygningstekniske etat (BE), Statsbygg, Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Husbanken.

Lavenergiprogrammet for bygg og anlegg har som hovedmålsetning å bidra til redusert energibruk og miljøvennlig energiomlegging innen bygg- og anleggssektoren.

De største samfunnsmessige gevinstene ved å effektivisere energibruken og konvertere til nye fornybare energibærere vil være:

- Reduserte utslipp av klimagasser gjennom redusert behov for ytterligere kraft- og varmeproduksjon og import av kraft
- Mindre behov for utbygging av nettkapasitet
- Mindre anstrengt kraftbalanse ved økt tilgjengelig mengde for andre sektorer
- Mer kostnadseffektiv driftsøkonomi ved at driftsutgifter til energi reduseres i tillegg til økt fleksibilitet i valg av energibærer
- Mer konkurransedyktig norsk byggenæring

Programmet vil koordinere og ta initiativ til prosjekter som fremmer målsetningene med programmet. Programmet vil i utgangspunktet ikke ha økonomiske midler til å støtte enkeltprosjekter, men sekretariatet vil gi bistand til aktørene som søker om økonomisk støtte hos ulike (offentlige) finansieringskilder. Det vil videre være en sentral oppgave å bidra til spredning av kunnskap som bidrar til adferdsendring i hele næringen med tilhørende forvaltning. Den langsiktige målsetningen er å bidra til at norsk byggenæring i løpet av ti år er best i Europa til å bygge energi- og miljøvennlig bygg.

Programmet er fra starten av rettet mot byggsektoren fordi potensialet for besparelser her er størst. Vi har imidlertid valgt å inkludere anlegg i det overordnede programmet fordi vi regner med at det i programperioden vil være nødvendig å sette inn koordinerte tiltak også på dette området.

3 Utfordringer og overordnet strategi

Lavenergiprogrammet for bygg og anlegg har som målsetning å utløse miljøforbedrende energieffektivisering og energiomlegging innen bygg og anlegg. Dette skal skje i en næring med i overkant av 300.000 ansatte totalt, herav ca 180 000 i utførende ledd. Til sammen er det noe over 45 000 bedrifter innen utførende sektor i bygg- og anlegg. Bedriftene er i gjennomsnitt små, 97 % av bedriftene har færre enn 20 ansatte, herav mange småbedrifter uten egen administrasjon.

Potensialet for energieffektivisering og energiomlegging i BAE-næringen er betydelig. I dag står byggsektoren for 40 % av energibruken i Norge. På sikt vil et effektivt virkemiddelapparat kunne bidra til totale besparelser i størrelsesorden 5 -7 TWh. Fordi bygg- og anleggsnæringen tradisjonelt har basert seg på kjent teknologi og byggeskikk er det behov for økt bevissthet om hvilke løsninger som forbedrer energieffektiviteten på en effektiv måte både for den enkelte aktør, men også for samfunnet som helhet. For å utløse potensialet kreves det derfor at innsikten og gjennomføringskompetansen styrkes i alle ledd av verdikjeden.

Det finnes i dag betydelig kunnskap om hvordan vi skal oppføre og rehabilitere bygg med gode og helhetlige løsninger for økt energieffektivitet, og hvordan gode valg reduserer kostnadene i et livsløpsperspektiv. Hovedutfordringene til Lavenergi-programmet vil derfor være knyttet til å gjøre eksisterende kunnskap tilgjengelig for markedsaktørene, i tillegg til å bidra til at ny kunnskap utvikles og tas i bruk i hele næringen.

Det vil være behov for ulike tiltak for nye bygg og eksisterende bebyggelse. Nybygging påvirkes direkte av nye lovkrav og ny viten, mens eksisterende bebyggelse, hvor potensialet for sparing er absolutt størst, krever helt andre tiltak. For begge typer gjelder imidlertid at alle som planlegger, prosjekterer, bygger og drifter/eier bygg må endre adferd.

Lavenergiprogrammet har følgende delmål:

	<i>Nye bygg:</i>	<i>Eksisterende bygg</i>
2007-2009	Nå lovpålagte minimumskrav til energibruk (TEK 07) Energimerke nye bygg	Start implementering av energimerkeordning
	Utredninger om alternative muligheter for energiomlegging skal være gjennomført og piloter/ forbildeprosjekter være igangsatt	
2010-2013	Utvikling og dokumentasjon av ytterligere forbedringer, ut over TEK 07	Energiteknisk oppgradering av bygninger skal være en del av den systematiske etter- og videreutdanningen samt i læremidlene
	Alternative, anbefalte løsninger for energiomlegging skal i skal være en del av den systematiske etter- og videreutdanningen samt i læremidlene	
2014-2017	Ny TEK gjennomføres. En stor andel av bygg som bygges skal være passivhus ¹	Energimerkeordning fungerer i markedet

For å nå programmets målsettinger kreves en helhetlig strategi for å

- få frem kunnskap og utvikle kompetanse i hele byggenæringen,
- implementere kunnskap i næringen på en systematisk måte,
- utvikle og ta i bruk teknologi,
- utvikle bedre produkter

¹ Passivhus vil bli presis definert i en Standard Norge rapport vinteren 2007/2008

4 Formål og satsningsområder

Det er nødvendig med en helhetlig strategi for å få en til en vellykket implementering og videreutvikling av energikrav og omlegging til miljøvennlig energibruk i bygg og anlegg. Programmet vil bidra til en god dialog mellom myndigheter og næring, og danne grunnlag for en samordnet satsing fra både landets politiske ledelse og hele byggenæringen.

De ulike organisasjonene kan ha til dels ulike primære fokusområder ut fra ulikheter i mandat og utfordringer som de ulike virksomhetene står overfor. Samtidig er alle organisasjonene bevisste på at et nært og flerfaglig bredt samarbeid er nødvendig for å løse de utfordringene vi står overfor. Verdien i Lavenergiprogrammet ligger i god kommunikasjon og sterk samhandling med basis i komplementær kompetanse og innsikt blant partnerne. På denne måten kan programmet bidra til et nødvendig og verdifullt felles løft.

Programmet skal gi hele næringen og tilhørende forvaltning en betydelig oppgradering og omstilling av praksis slik at skjærpede energikrav kan oppfylles. TEK 07 er første trinn i en rekke innskjerpninger i regelverket som berører effektiv energibruk. Derfor skal programmet ha et langt tidsperspektiv, i første omgang 10 år.

4.1 Formål

Lavenergiprogrammet for bygg og anlegg har som formål å effektivisere energibruk til bygninger og anlegg og å sørge for miljøvennlig energiomlegging. Programmet har følgende mål:

- Bidra til å nå myndighetenes internasjonale forpliktelser i hht. Kyotoavtalen og andre multilaterale avtaler.
- Legge grunnlag for fremtidige reduksjoner i energibruk i bygg, også i eksisterende bygningsmasse.
- Få frem energiriktige løsninger, inkludert omlegging til vannbåren varme.
- Avverge byggfeil og fuktskader.
- Bidra til et bedre inn klima i bygg.
- Unngå bruk av helse- og miljøfarlige stoffer.
- Styrke norsk byggenærings internasjonale konkurransekraft innen energi- og miljøeffektiv bygging.
- Med utgangspunkt i bygge- og eiendomsnæringens omfang og nasjonale betydning for verdiskaping, sysselsetting og geografisk lokalisering, kunne inngå som et sentralt element i Regjeringens energi- og næringspolitiske satsing.

Målene skal nås ved hjelp av følgende hovedvirkemidler:

- Stimulere og motivere alle ledd og aktører til aktiv atferdsendring.
- Støtte opp om implementering av EUs bygningsenergidirektiv, bl.a. gjennom
 - nye energikrav i TEK 07
 - en energimerkeordning for bygninger
- Energieffektivisering i eksisterende bygningsmasse
- Kompetanseutvikling i alle ledd slik at ny praksis etableres.